

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra DE FREMMEDE

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 224. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-ewald06val-shoot-idm140353511362112.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

Rectoren, Herr Oldsøker, havde den Vane, at lade sine Discipler, for at øve deres Hukommelse, tænker jeg, lære heele Sider af Virgil og andre Poëter udenad, førend han endnu havde lært dem ret at forstaae og at finde Smag i de Skjønheder, hvorpaa disse Vers har saa stor Overflødighed - Herr Frankhuysen blev hastig kjæd af denne Øvelse; og efter at han i de første sex eller otte Uger ordentlig nok havde lært sit Penum, kunde han det siden aldrig, af den gode Grund at han aldrig læste derpaa - førend efter hans SkoleAar, da hans Smag blev moednere, og da lærte han dem 225

ubedet udenad - Men det værste ved denne Forsømmelse, var det, som han i Almindelighed foregav at have gjort i den Tid, og hvormed han ventelig neppe troede at undskylde sig - Hollandske Vers havde han gjort, for at lade dem see igjennem af Conrectoren Herr Vittendynk, uden saa var, at Herr Oldsøker selv - - Man kan tænke, om han fik Tilladelse at undskylde sig videre; og om Herr Oldsøker tilgav ham det; endskjønt han ikke ret vel paa Stedet kunde hævne sig, uden at støde sin Collega for Hovedet, hvilket han ingenlunde vilde - Og jeg maae tilstaae, at om Herr Frankhuysen, som jeg dog næsten vil tvivle paa, har vidst al Herr Oldsøkers naturlige Afskye for Hollandske Vers, saa røber i sær det sidste Træk i denne Undskyldning noget nær en virkelig Malice - Men han brugte den heller ikke, i det mindste som han selv sagde, uden til NødVærge, og naar Herr Oldsøker først havde skjendt paa ham et Korteers Tid, for hans formeente Efterladenhed - Dette var slemt nok; thi han maatte dog nok have mærket, af den Koldsindighed og selv den Foragt, som Rectoren ingenlunde kunde undlade, af og til at yttre mod de nyere Poëter, at disse slet ikke stod ham an - Men og ved disse Leyligheder, toeg han sig, saa tit han kunde, den uforskammede Frihed, at stoppe Munden paa den Gamle, ved at opløfte et og andet af Herr Vittendynks Vers til Skyerne - Omendskjønt han nu virkelig meente hvad han sagde, lader det ikke endda til at være Ondskab? - Saameget er vist, at om Herr Frankhuysen ikke besad Ondskab i en egentlig Forstand, saa besad han dog to andre Egenskaber, hvoraf den ene ligner den saameget, at de ofte blive forvexlede, og den anden altfor ofte frembringer ligesaa slemme Virkninger, som den nedrigste Ondskab - En saa stærk Tilbøyelighed til Satyre, at det var ham næsten umueligt, at skaane nogen, hvis latterlige Side han havde opdaget; og den Lyst 226 at synes vittig, som jeg alt har berørt, og som gjorde, at han opoffrede alting, for ikke at synke et got Indfald - Saaledes da hans Rector, jeg veed ikke || af hvilken Aarsag havde fattet saadan en Kjærlighed for den latinske Partikel Hinc, at han ikke alleneste selv med en utrættelig Omhu samlede dette Ord, af alle latinske Autorer, men og loed sine Discipler tage Deel i denne Øvelse, saa paalagde han iblant andet Herr Frankhuysen, at tælle efter, ved hvor mange Leyligheder det forekom i Virgil - Da han anden Dagen spurgte denne, hvormange han havde fundet, svarte han, tretten - Kun tretten skreg den opbragte Rector - Ney paa min Ære svarte Herr Frankhuysen, uagtet al min Umage, fandt jeg kun tretten, og jeg blev saa træt derover at jeg neppe kan rette min Ryg - Hvad? - raabte Herr Oldsøker - RygPine, over at finde tretten Hincer i Virgil - O Hincerne? - svarte den unge Herre, og lod ligesom han med et besindede sig - Jeg beder Dem undskylde mig - Hincerne har jeg glemt - men tretten Vive Æg har jeg fundet - Jeg tænkte, de var nyttigere - Enhver indseer, uden min Anmærkning, at denne Uforskammenhed imod en gammel Mand, og imod sin Lærere, altid bliver uundskyldelig, om man og søger Kilden dertil i de to anførte Egenskaber, eller maaskee og i en Lyst at hævne sig over en Deel Skjælds Ord, hvorpaa Herr Oldsøker i forbigaaende sagt, slet ikke var karrig; og som Herr Frankhuysen ingenlunde kunde fordøye - og mueligt noget i dennes fuldkomne Overbeviisning, at Vive Æg var bedre end Hincer - Men den blev og fuldkommen straffet med det Had, som den havde fortjent - Herr Franchuysen havde ikke havt nødig at signalisere sig saa meget, for at tilvejebringe sig dette - Det Fortrin som han i sit Hjerte gav Herr Vittendyncks Læremaade, og som han slet ikke gjorde sig nogen Umage for at dølge, de Modsigelser, som han ofte tillod sig at gjøre Herr 227

Oldsøker, naar denne altfor ivrigt ophøuede det Gamle over det Nye, og den Foragt, som han tilsidst aabenbar yttrede for en Deel af sin Rectors Fordomme, havde været meer end nok, til at gjøre ham saa forhadet og foragtet af denne, som mueligt - Imidlertid fandt Herr Frankhuysen for got, at krone sin Opførsel i denne Fald, med en nye Streg, der gjorde Herr Oldsøker reent uforsonlig - Herr Oldsøker havde en blind, og som jeg vil troe, noget over drevet Ærbødighed for Cicero - Og uagtet den gode Rector, neppe ophøuede denne store Mand saa meget, fordi han ansaae ham, for hands Fædrenelands Fader, og dets Frihed's Martyr, for en stor Staatsmand, en ivrig Forfægtere af Dyden, en øm og troefast Ven, en elskværdig Philosoph etc. - men blot fordi han holdt ham for den beste latinske Sprogmeister; saa kunde han dog ikke lide, at det mindste blev satt ud paa ham, og han kaldte ham uden Indskrænkning en guddommelig Mand - || Endskjønt Herr Vittendynk gav den store Rommer sin Ret, saa var han dog langt fra ikke fuldkommen enig med Herr Oldsøker i denne Sag - Herved fik den unge Frankhuysen Leylighed til at plage og ærgre sin Rector med nye Modsigelser, og da denne engang var saa hidsig i at forsvare sin Helt, at den unge Herre fandt sig overmaade fornærmet derved; saa forfærdigede han, som man hemmelig meente, ikke uden Herr Vittendüncks Hjelp, et Specimen, hvori han opregnede alt det som nogentid er blevet og kan blive lagt Catilinæ Overvinder til Last - Hans Letsindighed i Religionen, eller om man heller vil, hans Frietænkerie, hans Mangel paa Resolution, hans Feighed, hans overdrevne Indbildning om sig selv, hans O fortunatam natam me Consule Romam, den Omgang med Cerellia som Dion paadigter ham, intet, ikke engang hans slette Vers var glemte deri - Og dette Specimen loed han ikke allene løbe om iblant Disciplerne, men han havde den 228 Uforskammenhed, at overlevere det Rectoren selv, som en Prøve paa sin Flid - Jeg tænker ikke, at jeg har nødig at anføre fleer Aarsager, til det uforsonlige Had, hvormed Herr Oldsøker siden altid forfulgte Herr van Frankhuysen -